

La gruppa da rap durant la presentaziun da siu toc «viver e schar viver».

FOTOS A. BEELI

Encunter tut il schetg

Las scola superiura Lumnezia ei separticipada al project «place4space»

■ (anr/abc) Treis gis han els buca stuiu imprendier matematica ed era buca s'occupar da conjugaziuns e grammatica. L'jamna vargada ei la creativita stada el center. Ils 62 scolars dalla scola superiura Lumnezia han astgau emblidar il trott dil mintgagi e separticipar a sis luvratoris creativs tenor lur giavisch. Il project cantunal «place4space» ha possibilitau l'experientscha. La finamira ei stada clara: il project dueigi scaffir plaz e spazi per la creativita, per ideas e giavischs dils giuvenils. E quella finamira han ils scolars lu era contonschiu. Dalla mesjamna tochen e cun vendergis ein ils 62 giuvenils buca stai sut squetsch d'emprender – perinagada buc igl usitau ch'ins empren en scola. Treis gis ein els separticipai a luvratoris creativs. Els han astgau eleger ord ina vasta purschida da fuormas expressivas. En Lumnezia han ins eligiu il far teater, far in film, scaffir ina scultura da lenn, saltar, acrobatica e producir in rap. En mintga luvratori corrispundent han ils giuvenils giu a disposiziun in expert dil fatg.

Stefan Parpan, menader dall'acziun cantunala «place4space», ha engaschau aposta pil project lumnezian sis persunas dil fatg. La pedagoga da teater Marina Blumenthal, il fotograf e filmader Jaromir Kreiliger, igl expert da lenn ed artist Alfons Montalva, la saltunza Wanda Senn, il scolast da gimnastica Ivo Fry ed il rapper Ivo Orlik ein vegni a Vella per luvrar culs scolars dallas annadas 1998 tochen 2000. En quella vegliadetgna ein els giuvenils, buca pli affons, denton era aunc buca carschi. En quels onns ch'els frequentan il scalem superiuor dalla scola ein biars alla tscherca da lur identitad, els ein sfurzai dad eleger ina direzziun, cunzun la professionala. Tgi ch'ei alla tscherca, frunta savens sin mirs, sin seivs e sin cunfins. In accompignament ordeifer il trott usitau – sco quei ch'il project «place4space» possibilitescha – sa esser in'experientscha custeivla per la veta.

Ils giuvenils han luvrau treis gis vid lur fuorma expressiva eligida. Ina gronda gruppa ha fatg sculturas da lenn. Il project ha entschiet cun pinar il schiember

tochen tier il dar fuorma al toc lenn dalla plonta. Mintgin dils 17 participonts ha saviu presentar il vendergis sera siu object. Ins ha viu tgaus da tschess, mickymaus ed uorsets cun fried dil schiember pinau. Sper l'exposiziun dils artists figurativs il vendergis–sera ella halla plurivalenta a Vella han tschellas gruppas mussau lur resultats a caschun d'ina sera da produziuns. Sin tribuna ein giuvenils fetg creativs e spontans sepresentai. Cunzun han ins constatau ch'els ein segirs da sesez. Pil luvratori da teater fuvan «mo» mattatschas s'annunziadas. Ellas 13 han surpriu il publicum cun ina mischeida da teater e cabaret. Ils talents ein semussai. Il medem ei da gir tier la gruppa culs acrobats che havevan exercitau ina numera cumpleina cun segls, saltos e piramidas, schizun ina produziun dalla ballontschadra silla suga stendida. La gruppa da rap ha medemamein saviu presentar sia experientscha unica. Els treis gis ch'ei stai a disposiziun han els realisau il rap romontsch professional «Viver e schar viver». Ils giu-

venils lumnezians han scret il text e registrau en in studio a Cuera in disc compact. Quei che la gruppa da sault cullas otg giuvnas ha mussau ei stau nuota meins elevau e da qualita. Ins ha senti: Cun coreografia, musica e ritmica ein ellas en lur element. La gruppa da film ei stada zun activa e creativa cun registrar scenas tier tematicas dils giuvenils. Ils carschi han saviu veser e tedlar durant la presentaziun sil monitor grond lur mesadis cun giavischs e speronzas. Sco en in film documentar alla televisiun.

Il persunal d'instrucziun dil scalem superiuor ha buca giu liber quels treis gis. Els havevan iniziou «place4space» ed ein stai a disposiziun cun organisar l'infrastructura e dar sustegn davos las culissas. Sco quei ch'il meinaproject da «place4space», Stefan Parpan, ha declarau all'anr, ei l'acziun en Lumnezia probabel stada la davosa en Surselva. L'acziun cantunala «place4space» ei limitada tochen 2015 ed ha giu in fetg bien esit en nosa regiun. En tut ein diesch scolars separticipadas als «gis creativs».

Talents sereghegljan: Ei ha fatg surstar tgei che la gruppa dallas teatristas ha empriu en suletamein treis gis.

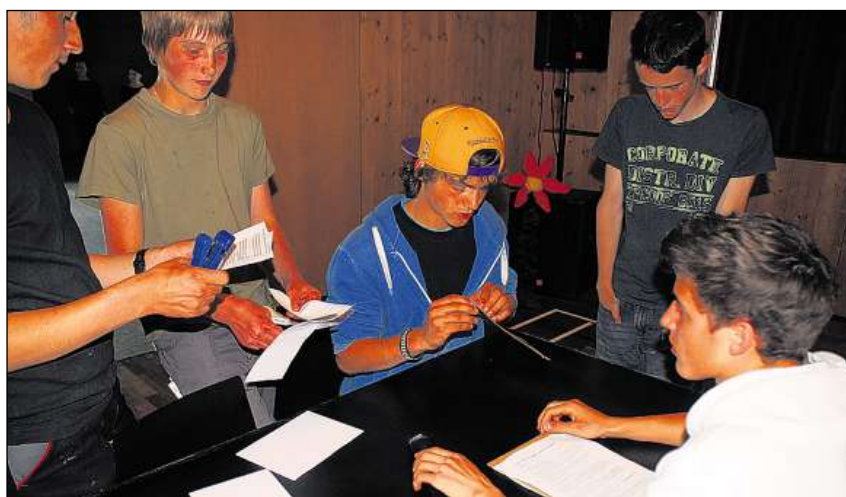
FOTOS A. BEELI

Ils acrobats han mussau ina coreografia cun segls, saltos e piramidas.

In dils entagliaders alla lavur: Naven dil pinar il schiember tochen tier il dar fuorma al toc lenn ha el fatg ina nova experientscha.

Era quei ei impurtont: Ils moderators ston aunc preparar lur manuscrets per la presentaziun publica.

Bauns da lectura a Trun e Schlans

■ (anr/sr) La Biblioteca Trun ha puspei postau las truccas da cudischs sper ils bauns da lectura a Plaun Rensch ed a Carmanera denter Campliu e Caltgadir. En quels dus loghens han las truccas da cudischs gia carmalau igl onn vargau ils viandonts da far in paus e sfegliar en in ni l'auter cudisch ord la vasta purschida. Las bibliotecaras han survegniu bia resuns positivs igl onn vargau e biars affons e carschi han nezegia la pusseivladad da leger enatzei ora ella natira. Uonn han ellas schizun endrizzau ina trucca da cudischs dapli e quei a Schlans/Davaruns. Era leu dat ei ussa la pusseivladad da fuffergnar en cudischs romontschs e tudestgs, da praulas, romans e bia auter. Franc anfla mintgin enatzei tenor siu gust e forsa fan ils bauns da lectura perfin queidas ad in ni l'auter da visitar la biala biblioteca da Trun.

A Plaun Rensch, Carmanera e Schlans/Davaruns ein las truccas da cudischs postadas sper ils bauns da lectura che envidan da far in paus.

MAD

Fluras sil taglier

■ (anr/gv) La sonda sera ha Amanda Deplazes da Surrein envidau ad ina tscheina da benefezi en favur digl Urpi Wasi. A Cusco en Peru ha Barbara Casanova da Sursaisa realisau igl «igniv dalla columba» e dat a 350 affons da treis meins tochen a 14 onns ina structura dil di cun scolaziun e spisa. Amanda Deplazes ha semtgau la tscheina el rom da sia lavur da matura. Ella ha vuliu saver tgei ch'ina persuna singula ei habla da prestar en favur d'in project social. Alla tscheina ein 150 persunas separticipadas, tuts ch'ei s'annunziat han gnanc giu plaz ella sala dalla scola a Surrein.

Alla tscheina ein ils presents vegni puppergnai cun ina sorpresa suenter l'autra. La plevonessa Gisula Tscharner da Veulden ha cussegliu la maturanda tier la rimnada da jarvas selvadias e la tscheina ha tenui quei ch'ella ha empermess. Sco emprem ha ei dau el liber in «siemi da Surrein» sco apero ed en quel han las puunas indigenas dau en il tun. La salata primavauna sco entrada ei stada decorada cun flurs ed aschia ein ils egl e la bucca vegni puppergnai. Sco spisa principala han Amanda Deplazes e sias gidontras cuschinu truffels afrodit, coccas latinas cun carn lama, zugliu alpin cun urticlas, spinat d'arvena e sosas cun tschagugliuns, cun agl d'uors ed ina cun garnedels e mel da plogas.

Sco dessert han las amitas d'Amanda Deplazes surviu in quartet indigen. En quel ha la puma caura procurau per discussiun e l'experta dallas jarvas selvadias ha declarau liung e lad che quella puma seigi buca da tissi, mobein sana-deivla.